

γων. « Ad erudiendum parum, ad impellendum satis. »
ὡς πιστεύομεν ἐπίσης ὅτι εἶναι ἱκανὰ, ὅπως καταστή-
σωσι καὶ τοὺς ἀναγνώστας συγκαταβατικούς πρὸς τὰ
λάθη καὶ τὰς ἐλλείψεις μας.

(ἔπεται τὸ δράμα).

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Ἐν σελ. 98, σ. 6, ἀνάγν. ἐπεξετάθησαν— ἐν σελ. 101,
σ. 28, ἀν. ἐντιμότερα — καὶ ἐν σελ. 104, σ. 26, ἀν. διε-
κόσμησεν.

ΑΙΝΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΜΗΝΙΑΙΟΝ.

ΕΤΟΣ Α'. Μάϊος 1882. ΤΕΥΧΟΣ Γ'.

Η ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΣ ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΜΕΝΑΙ.

« Ὁ λέγων τὴν ἀλήθειαν, δικαιοσύνην
» ἐργάζεται. »

Ἡμαί τινες περὶ τῆς ἐπεισάκτου καὶ οὐχὶ αὐτο-
φουοῦς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς σοφίας, διασπαρεῖσαι ἐπὶ
τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τινων ἐκ τῶν
ἀκολουθησάντων αὐτὸν ἱστοριογράφων εἰς τὰς ἐν τῇ
Ἀσίᾳ κατακτητικὰς ἐκδρομάς του, ἀνεφάνησαν ζωη-
ρότεραι καὶ σπουδαιότεραι, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐνε-
στώσης ἑκατονταετηρίδος καὶ μεταξύ τινων Δυτικῶν
συγγραφέων, διότι ὡς ἐκ τῆς παιδείας καὶ εὐφυίας

τούτων, ἔλαβον καὶ ἔκτασιν μεγαλητέραν, καὶ τύπον σχεδὸν ἀρχαιολογικῶν δοξασιῶν, καὶ ἰσχὺν κοινῆς προλήψεως.

Οἱ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον λοιπὸν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀκολουθήσαντες τοιοῦτοι ἄνδρες, ἀνταγωνιζόμενοι κατὰ τῶν σοφῶν συναδέλφων των, καὶ παρασυρόμενοι ἐν ταύτῳ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ περιάψωσιν εἰς ἑαυτοὺς μεγαλητέραν δόξαν δι' ὅσους κατώρθωσαν θριάμβους, ἐμεγαλοποιοῦν τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἡττηθέντων Ἀνατολικῶν ἐθνῶν, διαφημίζοντες συνάμα ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἴσως οἱ σύγχρονοὶ των, παρέλαβον ἐξ ἐκείνων τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν πολυειδῶν γνώσεών των. Οἱ διασημότεροι δὲ ἐξ ὧν τοιαύτας χιμαίρας καὶ τοιούτους μύθους ἐπλαττον καὶ διέδιδον, ἦσαν ὁ Κλέαρχος, ὁ Ὀνησίκριτος καὶ ὁ Καλλίστρατος, περὶ τῶν ὁποίων ἕτεροι σύγχρονοι αὐτῶν, ὡς ἀναφέρει Διογένης ὁ Λαέρτιος, ἔλεγον· « Λανθά-
» νουσιν ἑαυτοὺς τὰ τῶν Ἑλλήνων κατορθώματα
» βαρβάροις προσάπτοντες. »

Τὰ ὑπὸ τυφλοῦ πάθους καὶ μωρᾶς φιλοδοξίας ὑπαγορευθέντα τότε αὐτὰ πλάσματα, ἀνενεώθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τινῶν τῆς Δύσεως ἀρχαιοδιφῶν, καὶ ἔτι μᾶλλον πλατυνθέντα, συζητοῦνται καὶ μετὰ πολλῆς ζέσεως καὶ περιέργου λεπτολογίας. Αἱ ὁπωσοῦν εὐρύτεραι γνώσεις, ἃς προσεκτήσατο ἡ νεωτέρα ἱστορία περὶ τῆς σοφίας τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν, αἱ μετ' αὐτῶν ἐπισυναφθεῖσαι διαρκέστεραι καὶ στενώτεραι σχέσεις, καὶ αἱ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐπιτελεσθεῖσαι ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ, Λυβικῇ καὶ Τυρρηνικῇ χώρᾳ, ἔδωκαν, φαίνεται, ἀφορμὴν εἰς τὸ νεωτεριστικὸν καὶ εἰκαστικὸν αὐτῶν πνεῦμα, ἀγόμενον μέχρι τινός καὶ ὑπὸ

ἔθνικης ἀντιζηλίας, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τοιαύτης φύσεως μελέτας.

Οἱ λίαν λοιπὸν βραδεῖς, πλὴν καὶ λίαν τολμηροὶ οὗτοι τῆς Δύσεως νεωτερισταί, καὶ ἰδίως οἱ τῆς Ἰταλικῆς χώρας, ὡς ἐφεξῆς θέλομεν εἰπεῖν, διατείνονται, ὅτι τὰ ἀρχέγονα τῶν Ἑλληνικῶν φώτων σπέρματα, ἀνεφύησαν καὶ ἐκαλλιεργήθησαν καταρχὰς ἐντὸς τῆς κοίτης τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Εἰς ταῦτα, λέγουσιν, τὰ ἔθνη ὑπῆρχεν ἤδη προγενεστέρως πολιτισμὸς τις ἀνεπτυγμένος, ἐξ οὗ οἱ Ἕλληνες ἠρύσθησαν τὰς πρώτας αὐτῶν γνώσεις· ἐπομένως ὁ πολιτισμὸς τούτων, οὔτε αὐτοφυῆς, οὔτε πρωτότυπος εἶναι, μάλιστα εἶναι καὶ μεταγενέστερος ἀπὸ τὸν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τῶν ἀρχαίων Ἐτρούσκων ἢ Τυρρηνῶν.

Αἱ ὑπὸ ἀρχαιολογικῆς ἰδιοτροπίας καὶ ἔθνικης πρωτειομανίας μᾶλλον, ἢ ἀπαθοῦς ἱστορικῆς καὶ ὀρθῆς κριτικῆς ἐρεῦνης, ἐκδηλούμεναι αὐταὶ ἀνεμώλιοι εἰκασίαι, ἢ ἔστω καὶ δοξασίαι, τῶν ὁποίων θυγάτηρ ἦττον ἐπιεικῆς εἶναι καὶ ἢ τὴν γνησίαν καταγωγὴν τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ ἀμφισβητοῦσα, ἤθελον εἶσθαι βεβαίως ἀνάξια σοβαρᾶς προσοχῆς καὶ ἐμβριθοῦς σκέψεως, ἂν δὲν ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ ἄλλως σοφῶν καὶ διασῆμων συγγραφέων. Πρὸς ἀνασκευὴν ὁμως τοιούτων βραδυχρονίων ἢ ὀψιφανῶν καὶ τολμηρῶν ἀνακαλύψεων, ἀρκεῖ νὰ γνωρίσωμεν, ὅσον ἔνεστι ἀκριβέστερον, τὰς πρώτας μετ' ἀλλοτρίων ἀναμίξεις τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀκολούθως ν' ἀντιπαραβάλωμεν τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βαθμιαίαν πρόοδον τῶν Ἑλληνικῶν φώτων, πρὸς τὴν σοφίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν, καὶ ἐπὶ τέλος τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Ἐτρούσκων ἢ Τυρρηνῶν, ἂν καὶ αἱ περὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου γνώσεις ἀμφοτέρων τούτων,

εἶναι εἰσέτι ἀσαφεῖς καὶ ἀντιφατικαί· μ' ὅλα ταῦτα ὀφείλομεν ἐκ τῶν ἐνόητων νὰ πορισθῶμεν τὰς ἰδέας μας, καὶ νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ διαφώτισιν τοῦ προκειμένου θέματος.

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ Ἀνατολικά αὐτὰ ἔθνη, ἅτινα, κατὰ τοὺς ἀντιδοξοῦντας, ἐχρημάτισαν οἱ πρῶτοι μῦσται καὶ παιδαγωγοὶ τῶν Ἑλλήνων; — Οἱ Πελασγοί, οἱ Φοίνικες, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φρύγες, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Σῆναι καὶ οἱ Λύβιες. Ἄς ὑποτεθῆ, ἔστω, ὅτι ἡ πνευματικὴ κίνησις καὶ ὁ πολιτισμὸς οἰοσδῆποτε ὄλων τούτων τῶν ἔθνων, ἢ τοῦλάχιστον τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν, ὑπῆρχεν εἰς ἰκανὸν βαθμὸν προόδου, πρὶν ἔτι οἱ Ἕλληνες ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς ἀγρίας καὶ νηπιώδους αὐτῶν καταστάσεως. Ἴνα ὁμῶς ἐν τοιαύτῃ θέσει πραγμάτων ἀποδειχθῆ ἀδιαφιλονεικῆτως, ὅτι τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς σοφίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ των, παρέλαβον οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν ἔθνων, ὡφείλον νὰ συνδράμωσι δύο τινὰ, ἢτοι νὰ λυθῶσι καταφατικῶς δύο ζητήματα, ἄνευ τῶν ὁποίων ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος δοξασία ἢ κοινὴ πρόληψις, ἀποβαίνει ὄλως σαθρὰ, ἀνυπόστατος, φαντασιώδης καὶ ἴσως ἀποκύημα ἐθνικῆς ἀντιζηλίας.

Αὐτὸν Ν' ἀποδειχθῆ οὐ μόνον ἡ μετανάστευσις τῶν ἔθνων ἐκείνων, ἢ τοῦλάχιστον μεγάλης αὐτῶν μερίδος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χώρᾳ, καὶ ἡ διαρκὴς καὶ σταθερὰ ἐπιμιξία των μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνώτερος αὐτῶν πολιτισμὸς, τοῦ ὁποίου ἴδιον εἶναι ν' ἀπορροφᾷ συνήθως τὸν κατώτερον, καὶ

Βον Νὰ ὑπάρχη ὁμοιότης τις μεταξὺ, δὲν λέγομεν τῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικοθρησκευτικῆς μορφώσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ

τῶν Ἀνατολικῶν ἔθνων, οὐ μόνον κατ' οὐσίαν, τύπον, ἔκτασιν καὶ ποικιλίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ βαθμιαίαν πρόοδον καὶ τελειοποίησιν.

Ἐπιχειροῦντες ἤδη τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων τούτων, ὀφείλομεν ἐκ προοιμίων νὰ διαβεβαιώσωμεν, ὅτι οὐδένα ἕτερον προεθέμεθα σκοπὸν, εἰμὴ νὰ ὑπηρετήσωμεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀποκαλύπτοντες τὴν πλάνην καὶ τὴν μεροληψίαν, νὰ διαφωτίσωμεν παραμορφθὲν ἐθνολογικὸν ἀντικείμενον· οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν ἐθνικὴν δόξαν ὡς δῆθεν προσβληθεῖσαν, ἢ τὴν ἀξίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς ἐλαττωθεῖσαν ἐκ τῶν ἀποδιδόμενων εἰς ἀλλοτρίους πρώτων σπερμάτων τοῦ ἀρχαίου ἡμῶν πολιτισμοῦ, διότι τόσαι εἶναι αἱ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσίαι καὶ τὰ εὐεργετήματα τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ τόσα τὰ ἔργα τῆς πρωτοτύπου ἀριστονοίας του, ὥστε ἐκ τοῦ μέρους τούτου καθίσταται ἄτρωτον, καὶ ὑπέρτερον ἐν ταύτῳ πάσης ἀντιπαραθέσεως. Ἐπειτα μικρὸν τι ῥάκος πεσόν, ἔστω, ἐξ ἀλλοτρίας ῥακενδύτου διανοίας, οὔτε ἀρκεῖ, οὔτε ἀναγκαῖον ἦτο νὰ σπαργανώσῃ τὸ πλουτογενὲς δημιουργικὸν πνεῦμα καὶ τὴν πορφυροστόλιστον ὑψηλὴν νοημοσύνην τῶν Ἑλλήνων, ὡς τὸ ἄτεχνον ἐν τῇ δραματοποιίᾳ σχεδίασμα τοῦ Φρυνίχου ἢ τοῦ Θεσπίδος, οὔτε ἴσχυσεν, οὔτε ἰσχύει ν' ἀμαυρώσῃ ἢ καὶ διαφανῶς νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν εὐκλείαν καὶ μεγαλοφυίαν τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου.

Ὅτι μόνον δύνανται ἴσως νὰ μᾶς παρατηρήσωσιν εἶναι, ὅτι ἐπελήφθημεν ἐρεύνης λίαν τολμηρᾶς καὶ ἐπικινδύνου, οἷα εἶναι ἡ διάψευσις καὶ ἀνασκευὴ ἀπηργαιωμένης καὶ ἐρριζωμένης προλήψεως, διότι δὲν εἶναι μᾶλλον δυσχερὲς καὶ δυσκατόρθωτον ἐπιχείρημα

ἀπὸ τὴν ἐξάλειψιν πολυχρονίου προλήψεως. Τούτῳ εἶναι ἀληθέστατον, πλὴν οὐδόλως μᾶς ἀποθαρρύνει, διότι ἂν ἡ ἐπικρατοῦσα πρόληψις στηριζομένη ἐπὶ τῆς πλάνης, βαθμηδὸν καὶ διὰ τοῦ χρόνου ἐστερεώθη, πολὺ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια, ἀντικαθισταμένη εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ λόγου, θέλει κατ' ὀλίγον ριζοβολήσῃ καὶ ὑπερ-σχύσει. Ὁ χρόνος εἶναι ὁ ἀήττητος κατακτητὴς τῶν μεγάλων ἀληθειῶν.

Ἄς ἀναπτυχθῶμεν λοιπὸν ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ζήτημα μετὰ τῆς ὑπὸ τῶν ὀρίων μιᾶς Διατριβῆς ἐπι-τρεπομένης ἐκτάσεως, καὶ ἀνερχόμενοι ἐπὶ τῶν πα-ναρχαίων ἐποχῶν, ἅς ἐνδιατρίψωμεν ἐπὶ τῶν πρώτων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χώρᾳ ἀλλοτριῶν μεταναστεύσεων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι αἱ πηγαί, ἐξ ὧν θέλομεν ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν μας ἀντλεῖ τὰς ἰδέας μας, καὶ αἱ μαρτυρίαι ἐφ' ὧν θέλομεν στηρίζεσθαι, θέλουν εἶσθαι αὐταὶ ἐκεῖ-ναι ἐξ ὧν καὶ οἱ Δυτικοὶ συγγραφεῖς ἔκαμαν καὶ κάμνουν χρῆσιν, διότι δὲν ὑπάρχουν καὶ ἕτεραι εἶ-ναι δὲ, ἐκτός τινων νεωτέρων ἱστορικῶν ἀναγκαίων πρὸς τὴν ἀντιπαραβολήν, οἱ ἀρχαῖοι προπάντων Ἑλ-ληνες συγγραφεῖς, οἱ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς καὶ οἱ σύγχρονοι τούτων Ἀνατολικοὶ, μὲ μόνην ὁμῶς τὴν διαφορὰν ὅτι ἡμεῖς θέλομεν πιστῶς ἀναφέρει ἢ ἐρμηνεύει τὰ κείμενα, ἅτινα οἱ ἀντιδοξοῦντες, εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐκ προθέσεως πολλάκις παραμορφοῦν ἢ παρερμηνεύουν.

Πρῶτοι λοιπὸν ἐν Ἑλλάδι ἐπήλυδες ἐχρημάτισαν περὶ τὸ 1800 περίπου π. χ. οἱ Πελασγοί, ὅτε ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐβασίλευεν ὁ ἀπόγονος τοῦ γηγενοῦς Ὠγύ-γου Κραναός, ἐξ οὗ καὶ οἱ κάτοικοι ἐκαλοῦντο Κρα-ναοί. Μετὰ δὲ τὴν ἐκ τῶν ἐπηλύδων αὐτῶν κατοχὴν τῆς χώρας, οἱ Ἀθηναῖοι ὠνομάζοντο Πελασγοί. Οὗ-

τως ἀποφαίνεται ὁ Ἡρόδοτος εἰς τὸ κεφ. 44 τοῦ 8ου βιβλ. τῆς Ἱστορίας του. « Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πε- » λασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα, ἦσαν Πελασγοί, » οὐνομαζόμενοι Κραναοί ». Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ Πε- λασγοὶ οὗτοι ἰδρύσαντο καὶ ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου ἀ- κολούθως ἠγέρθη ἡ ἀκρόπολις ἴδιον τείχος, τὸ ὅποιον διετηρεῖτο καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν, διότι ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς ἐν τῷ 64ῳ κεφ. τοῦ 5ου βιβλ. ἀφηγοῦμενος τὴν συνδρομὴν, ἣν οἱ Σπαρτιάται παρέ- σχον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, πολεμοῦντας τοὺς Πεισι- στρατίδας, λέγει ὅτι ἀφίχθεις εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ βα- σιλεὺς Κλεομένης ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, περιω- ρισμένους εἰς τὸ ἄστυ ἐντὸς τοῦ Πελασγικοῦ τείχους. « Ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ » Πελασγικῷ τείχει ».

Ἄλλὰ τίνες ἦσαν οἱ Πελασγοὶ οὗτοι καὶ πόθεν ὤρμῳντο; — Ἐὰν δώσωμεν ἀκρόασιν εἰς τοὺς ῥεμ- βασμούς καὶ τὰς μυθοπλασίας νεωτέρων τινῶν ἀρχαι- οδιφῶν, θέλομεν ἀνακαλύψει τὴν φωλεάν των κατὰ τοὺς μὲν εἰς τὴν Φοινίκην, κατὰ τοὺς δὲ εἰς τὰς Ὑπερβορείους χώρας, καὶ κατ' ἄλλους μᾶλλον τολμη- ροὺς ἀεροβάτας εἰς τὴν Ὠκεανίαν, ὅθεν μετὰ γενικὸν ἐκεῖ ἐπισυμβάντα κατακλυσμὸν, διεχύθησαν ὡς ἔσμοι μελισσῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς ἣν μετήνεγκον καὶ τὸν πολιτισμὸν των. Πλὴν ἡμεῖς ἐγκαταλείποντες τοὺς νέους τούτους μυθοπλάστας, νὰ περιστρέφον- ται ἐντὸς τῶν δινῶν τῆς εἰς ὄνειροπολήσεις καὶ τε- ρατολογίας γονίμου φαντασίας των, ἀνατρέχομεν εἰς τὰς πρώτας ἀρχαιολογικὰς καὶ ἱστορικὰς πηγὰς, ἐξ ὧν μόνων μᾶς διεσώθη καὶ τὸ ὄνομα, καὶ ὁ χαρακτῆρ καὶ ὁ πολιτισμὸς τῶν Πελασγῶν. Ἀρχόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου.

Ὁ πρῶτος εὖτος ἱστορικός καὶ ἀρχαιολόγος ἀναφέρει, ὅτι οἱ Πελασγοὶ ὑπῆρχον ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, οὐ μόνον εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Κρήτην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν πλησίον τῆς Τρωϊκῆς χώρας, διότι εἰς τὰς ὑπὸ τὸν Ἀχιλλέα ὑπαγομένας πόλεις, συγκαταλέγει καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος, ἤτοι τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ Πελασγιώτιδα.

« Νῦν αὖ τοὺς ὄσσοι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔναιον ».

Εἰς δὲ τὴν Ἡπειρον ἀποκαλεῖ Πελασγικὸν τὸν Δία τοῦ ἐν Δωδώνῃ τῆς Θεσπρωτίας μαντείου

» Ζεῦ, ἄνα, Δωδωναίε Πελασγικέ, τηλόθι ναίων »

Εἰς τὴν Κρήτην μεταξὺ τῶν ἄλλων φυλῶν συναριθμεῖ καὶ τοὺς Πελασγούς.

» ἐν δὲ Κύδωνες

» Δωριεὲς τε τριχάικες, δῖοί τε Πελασγοί ».

Εἰς δὲ τέλος τοὺς συμμάχους τῶν Τρώων, περιλαμβάνει καὶ τὸν Ἰππόθοον ἡγέτην τῶν Πελασγῶν, οἰκούντων τὴν γείτονα τῆς Τρωάδος πόλιν Λάρισσαν.

» Ἰππόθοος δ' ἄγε φύλα Πελασγῶν ἐγγεσιμῶρων

» Τῶν οἱ Λάρισσαν ἐριβόλακα ναιστάεσκον. »

Ὁ δὲ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος ἐπεκτείνει εἰς πλειότερας ἀπὸ τὸν Ὅμηρον χώρας τοὺς Πελασγούς, διότι ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς, θέτει αὐτοὺς καὶ εἰς τὰς πόλεις τοῦ Ἑλλησπόντου Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην· « καὶ τῶν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν » οἰκισάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ. » — Εἰς τὴν νῆσον Σαμοθράκην. « Τὴν γὰρ Σαμοθράκην οἶκεον πρότερον Πελασγοί. » — Εἰς τὴν παρὰ τὰ Τρωϊκὰ μεθόρια, ἑτέραν ἀπὸ τὴν Λάρισσαν τοῦ Ὁμήρου, πόλιν Ἄντανδρον, ἣν καλεῖ καὶ Πελασγίδα. — Εἰς τὰς νήσους Λῆμνον καὶ Ἰμβρον, ἐνθα μετωκίσθησαν, ἀ-

φοῦ ἐδιώχθησαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. « Λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων (ὁ τοῦ Καμβύσου στρατηγὸς Ὀτάνης) νέας, εἴλε Λῆμνόν τε καὶ Ἰμβρον, » ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκειομένας. » τοὺς ἐξώσεν ἐντεῦθεν μεταγενεστέρως ὁ Μιλτιάδης. — Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου τοὺς ἀποκαλεῖ Ἀρκάδας Πελασγούς, ὡς ὁ Εὐριπίδης ὀνομάζει οὕτω καὶ τοὺς Ἀργεῖους,

« Πάλαι Πελασγοί, Δαναῖδαι δεύτερον. »

— Εἰς τὴν Ἡπειρον, ὡς ὁ Ὅμηρος, ὅπου θεωρεῖ αὐτοὺς ἰδρυτὰς τοῦ πρώτου ἐν Ἑλλάδι Δωδωναίου μαντείου· « ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοί. » Τοῦτο βεβαίως καὶ ὁ ἐκ Χίου Γεωγράφος Σκύμνος·

« Ἦτε Δωδώνη Διὸς

» Μαντεῖον Ἰδρυμ' ἐστὶ δ' οὖν Πελασγικόν. »

— Εἰς τὴν ἐν Θράκῃ τέλος Κρηστῶνα, κειμένην ἀνωθεν τῶν Τυρσηνῶν· « τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν » τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκειόντων ».

Τὴν δὲ ἐν τῇ Ἰταλικῇ χώρα, καὶ ἰδίως τῇ Τυρρηνικῇ ὑπαρξίν τῶν Πελασγῶν, μαρτυρεῖ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς καὶ ὁ μνησθεὶς Γεωγρ. Σκύμνος.

« Μετὰ τὴν Λιγυστικὴν Πελασγοὶ δ' εἰσὶν οἱ

» Πρότερον κατοικήσαντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος

» Κοινὴν δὲ Τυρρηνοῖσι χώραν νεμόμενοι ».

ὡς καὶ ὁ ἕτερος Γεωγράφος Διονύσιος ὁ Περιηγητῆς.

« Τυρρηνοὶ μὲν πρῶτ' ἐπὶ δὲ σφίσι φύλα Πελασγῶν,

» Ὅποτε Κυλλήνηθεν ἐφ' Ἑσπερίαν ἄλα βάντες,

» Αὐτόθι νηήσαντο σὺν ἀνδράσι Τυρρηνοῖσι ».

Ἄλλοι τέλος μεταγενέστεροι ὡς Ἰσαῆκ ὁ Τσέτσης, καὶ ὁ Ὑπομνηματιστὴς τοῦ μνησθέντος Διονυ-

σίου Ευστάθιος, αναφέρουν ὅτι Πελασγοὶ κατώκουν τὸ πάλαι καὶ τὰς νήσους Λέσβον καὶ Σάμον, διότι καὶ ἡ μὲν καὶ ἡ δὲ ἐκαλεῖτό ποτε Πελασγία.

Οἱ Πελασγοὶ λοιπὸν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν παλαιῶν τούτων συγγραφέων, ἦσαν πλήθη ἀραιὰ μὲν, πλὴν διεσπαρμένα ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῶν Τρωϊκῶν μεθορίων, μέχρι τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς ἐν Ἰταλίας Τυρρηνίας. Ποία ὁμως ἦτον ἡ πρώτη αὐτῶν κοίτη, ἢ πόθεν τὸ πρῶτον ὠρμήθησαν, οὐδόλως ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας φωτιζόμεθα. Ἐν δὲ τῇ ἀπολύτῳ αὐτῇ ἀγνοίᾳ καὶ σιωπῇ τῶν ἀρχαίων, ἤθελεν εἶσθαι, νομίζομεν, καθαρὰ ἀπώλεια χρόνου, καὶ ἀσύγγνωστος αὐθάδεια, νὰ δημιουργήσωμεν ἢ ἐξυφάνωμεν ἰδανικὸν καὶ μυθοπλαστικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἀπλᾶς εἰκασίας ἀναχωροῦν, εἰς ὁμοίου εἶδους συμπεράσματα νὰ καταλήγη. Ἡμεῖς ἐπιζητοῦμεν γεγονότα, σφριζόμενα εἰς μαρτυρίας ἱστορικᾶς, ἐξ ὧν προκύπτει καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια· καὶ τοιαῦτα μέχρι τοῦδε συνελέξαμεν, καταδεικνύοντα τὴν ἀδιαφιλονείκητον μόνον ὑπαρξίν καὶ διασπορὰν τῶν Πελασγῶν. Ἄς ἴδωμεν ἤδη ἂν ἦναι καὶ ἕτερα, ἐπιβεβαιουῦντα καὶ τὸν ἰδιάζοντα αὐτῶν χαρακτῆρα, καὶ τὸν κατεχόμενον καὶ μεταδιδόμενον εἰς τὰς οἰκουμένας ὑπ' αὐτῶν χώρας πολιτισμόν.

Ἡ γλῶσσα, ἣν οἱ Πελασγοὶ ὠμίλουν εἶναι ἀδηλος. Ὅσα δὲ πλέκωσι περὶ αὐτῆς ἢ περὶ τοῦ ἀδομένου Πελασγικοῦ ἀλφαβήτου μεταγενέστεροι ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον συγγραφεῖς, εἶναι ὅλα εἰκασίαι, ὑφάσματα φαντασίας καὶ λέξεις κεναί, ἢ τὸ πολὺ εὐφρεῖς ἐπιδείξεις ἀρχαιολογικῆς πολυμαθείας, διότι ὁ πατήρ αὐτὸς τῆς ἱστορίας ὁμολογεῖ σαφῶς ὅτι ἀγνοεῖ τίνα ὠμίλουν γλῶσσαν οἱ Πελασγοί. « Ἦν τινα δὲ γλῶσ-

» σαν ἦσαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι. » Τοῦτο μόνον λέγει ὅτι ἡ γλῶσσά των ἦτον βάρβαρος. « Ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. » Εἰς τοιοῦτον δὲ βαθμὸν ἦτο βάρβαρος, ὥστε οὐ μόνον οἱ Ἕλληνες ἅμα ἐξ αὐτῶν ἀπηλλάγησαν ἀπέμαθον καὶ τὴν γλῶσσαν, ὡς μὴ ἐπηρεασθέντες τὸ παράπαν ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι Πελασγοὶ πρὸς ἀλλήλους δὲν ἐννοοῦντο, διότι οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται τῆς ἐν Θράκῃ Κρηστώνης, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ Πλακίης, ἦσαν ὁμόγλωσσοι μὲ τοὺς ἑτέρους περιοικοῦντας Πελασγούς. « Τὸ Ἀττικὸν ἔθνος » ἐὸν Πελασγικόν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ εἰς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε· καὶ γὰρ δὴ οὔτε » οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικόντων εἰπὲ ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ σφίσι » δὲ ὁμόγλωσσοι. » Τοῦτο ἀποδεικνύει ἀριδύτως, ἢ ὅτι ἦσαν διάφορα γένη πλανώμενα ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἢ ὅτι δὲν εἶχον κοινὴν καὶ στερεὰν γλῶσσαν, ἢ τις εἶναι ἐν τῶν κυριωτέρων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ παντὸς ἔθνους.

Ἡ θρησκεία ἣν ἐπρέσβευον εἶναι ἐπίσης δλίγον γνωστὴ, διότι οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῆς μνημονεύει ἡ ἱστορία, εἰμὴ τὰ ἐν τῇ Σαμοθράκῃ ἀπλῶς ὄργια, καὶ τινὰς ἐν τῇ Δωδώνῃ ἀωνύμους ἱεροτελεστίας. Τὰ μὲν ὄργια τῶν Καβείρων ἢ Κορυβάντων ἐν τῇ Σαμοθράκῃ ἐσυστήθησαν ὑπὸ τῶν Πελασγῶν, ὑφ' ὧν τὰ παράλαβον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἐξ αὐτῶν ἔμαθον νὰ κατασκευάζωσι τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμοῦ ἔχοντα ὀρθὰ τὰ αἰδοῖα. « Τὴν γὰρ Σαμοθράκην οἶκεον πρότερον » Πελασγοὶ οὔτοι, οἵπερ Ἀθηναῖοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήτικες τὰ ὄργια » παραλαμβάνουσι ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ γάλ-

» ματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων μα-
 » θόντες παρὰ Πελασγῶν, ἐποιήσαντο ». Ποίας δὲ
 φύσεως ἦσαν τὰ ὄργανα αὐτὰ καὶ τί ἐδιδάσκοντο οἱ
 μυούμενοι ἀγνοοῦμεν, διότι εἰς οὐδένα ἕτερον ἦτον
 ἐπιτετραμμένον νὰ εισδύσῃ εἰς τὰ ἱερά, εἰμὴ εἰς μό-
 νους τοὺς Καβεῖρους καὶ τοὺς μυουμένους. Ἐὰν δὲ ἐκ
 τῆς ὀλίγον κοσμίας μορφῆς, ἣν ἐδίδον εἰς τὸν Ἑρμῆν,
 μᾶς ἐπετρέπετο νὰ συμπεράνωμεν, ἠθέλαμεν εἰπῆ ὅ-
 τι εἰς τὰ ὄργανα αὐτὰ ἐλάτρευον τὰς δυνάμεις τῆς
 φύσεως, διότι τὰ ὄρθα αἰδοῖα ἦσαν ἴσως ἔμβλημα,
 ἐμφαῖνον οὐχὶ ἄσεμνόν τι, ἀλλὰ ῥωμαλέαν δημιουργι-
 κὴν δύναμιν, ἐξ ἧς ἀνανεοῦται καὶ διαιωνίζεται ἡ ἀν-
 θρωπότης.

Αἱ δὲ ἀνώνυμοι ἱεροτελεστῖαι εἰς τὸ ἀρχαιότερον
 πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ τὸ μόνον κατὰ τὴν ἐπο-
 χὴν τῶν Πελασγῶν Δωδωναῖον μαντεῖον, ἦσαν θυσίαι
 πρὸς Θεοὺς ἀωνύμους, διότι ἐκτὸς τοῦ Διὸς καὶ τοῦ
 Ἑρμοῦ, οὐδένα ἕτερον ἐγνώριζον κατ' ὄνομα, ἀλλ' ἀ-
 πλῶς τοὺς ὀνόμαζον Θεοὺς, ὡς θέντας ἢ δημιουργή-
 σαντας πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ πράγματα. « Θεοὺς
 » δὲ προσωνόμασαν σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι τῷ
 » κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα· ἐπωνυμίαν δὲ
 » οὐδ' οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶ ». Ἡ ἐν Σάμῳ
 Ἡρα, καλουμένη Πελασγία, φαίνεται ὅτι ἔλαβε τοι-
 αύτην ἐπωνυμίαν ἐκ τῆς θέσεως, ἣν ποτε ἐκεῖ κατεῖ-
 χον οἱ Πελασγοί, ὡς τὸ ἐν Ἀθήναις τείχος τῆς ἀκρο-
 πόλεως. Ἐκ τῶν ἀωνύμων δὲ αὐτῶν θυσιῶν, καὶ τῆς
 ἀποδιδομένης εἰς τοὺς Θεοὺς σημασίας, ἐπιβεβαιοῦται
 ἐτι μᾶλλον ἡ ἰδέα, ὅτι οἱ Πελασγοὶ ἐλάτρευον τὰς
 δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἀκολούθως ὁμοῦς ἔδωκαν καὶ
 εἰς αὐτὰς ὀνόματα, ἅτινα παρέλαβον παρὰ τῶν Αἰ-
 γυπτίων· « ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διεξελθόντος ἐ-

» πύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἀπεγμμένα τὰ ὀνόματα
 » τῶν Θεῶν τῶν ἄλλων ». Καὶ τοσαῦτα μὲν γνωρί-
 ζομεν καὶ περὶ τῆς θρησκείας τῶν Πελασγῶν.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν βίον καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν μανθά-
 νομεν ὅτι, ὁ μὲν βίος ἦτο, κατὰ τὸν Ἀριστοφάνην
 εἰς τὰς Ὀρνιθας, πλανητικὸς, ὅθεν ἐκαλοῦντο παρ'
 αὐτοῦ καὶ Πελαργοί. Τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ Στράβων·
 « τοὺς Πελασγοὺς διὰ τὸ πλάνητας εἶναι, καὶ δίκην
 » ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν, ἐφ' οὓς ἔτυχε τόπους, φασὶ Πε-
 » λαργοὺς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κληθῆναι ». Τὰς μαρ-
 τυρίας ταύτας ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Εὐστάθιος εἰς τὰ
 εἰς Διονύσιον τὸν Περιηγητὴν Ὑπομνήματά του·
 « τῶν Πελασγῶν καλουμένων παρ' Ἀττικοῖς καὶ Πε-
 » λαργῶν διὰ τὸ πλάνητικόν· πλάνητες γὰρ ἦσαν διὰ
 » πενίαν, καὶ δίκην ὀρνέων ὅποι τύχοι ἐπιφοίτων. »

Τὰ δὲ ἦθη αὐτῶν ἦσαν, κατὰ τὰ ἱστορούμενα ὑπὸ
 τοῦ Ἡροδότου εἰς τὸ κεφ. 137^{ον} τοῦ 7^{ου} βιβλ. ὅλως
 ἄγρια καὶ βάρβαρα, διότι μετωκισθέντες εἰς τὰς ὑπω-
 ρείας τοῦ Ὑμηττοῦ, παραχωρηθείσας εἰς αὐτοὺς ὑπὸ
 τῶν Ἀθηναίων, ἀντὶ τοῦ εἰς τὸ ἄστυ ἐγκαταλειφθέν-
 τος Πελασγικοῦ τείχους, κατήρχοντο συνεχῶς ἐκεῖ-
 θεν καὶ ἐξύβριζον καὶ ἐκακοποιοῦν τὰς πρὸς ὕδρευσιν
 εἰς τὴν παρὰ τὸν Ἰλισσὸν Ἐννεάκρουνον μεταβαι-
 νούσας Ἀθηναίας. Ἐκδιωχθέντες δὲ ἔνεκα τῶν κα-
 κοπραγιῶν τῶν τούτων καὶ ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ
 Ὑμηττοῦ περὶ τὸ 1162 π. χ. κατὰ τὸν Κοραῆν,
 (Ἄτ. Τ. 3) κατήχθησαν εἰς τὰς νήσους Ἰμβρον καὶ
 Λήμνον. Πνέοντες ὁμοῦς τὰ μένεα κατὰ τῶν Ἀθη-
 ναίων, ἐκαιροφυλακτοῦσαν ν' ἀντεκδικηθῶσι κατ' αὐ-
 τῶν. Δράξαντες λοιπὸν τὴν περίστασιν καθ' ἣν αἱ
 γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων ἤγον τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀρτέ-
 μιδος εἰς τὴν παρὰ τὸ Λαύριον πόλιν τῆς Βραυρῶ-

νος, ὤρμησαν αἴφνης ἐκ τινος παρακειμένου λιμένος, ὅπου ἐνέδρευον μετὰ τῶν πλοίων των, καὶ ἀρπάσαντες ἱκανὰς γυναῖκας, μετήγαγον αὐτὰς εἰς τὴν Ἀθηνῶν καὶ τὰς μετεχειρίζοντο ὡς παλλακὰς. Ἀπολαύσαντες δὲ καὶ τέκνα ἐξ αὐτῶν, καὶ παρατηροῦντες ὅτι ταῦτα ἀνδρωθέντα, καὶ διδασκόμενα ὑπὸ τῶν μητέρων των, περιεφρόνουν τὰ τῶν Πελασγιωτίδων γυναικῶν, κατέσφαξαν αὐτὰ δι' ἀπάτης νύκτα τινὰ μετὰ τῶν μητέρων των· ὅθεν ἐπεκράτησεν ἀκολούθως ἡ παροιμία εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοῦ νὰ ὀνομάζωνται πᾶσαι αἱ κακαὶ πράξεις *Λήμνεια ἔργα*. Τότε κατελθὼν ὁ Μηλτιάδης μεθ' ἱκανῶν πλοίων εἰς τὴν Ἀθηνῶν, ἐτιμώρησε καὶ ἐξῶσε καὶ ἐκείθεν, καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων νήσων τοὺς Πελασγούς. Οὗτοι δὲ φαίνεται ὅτι ἦσαν οἱ τελευταῖοι, διότι ἐκτοτε ἐξέλειψαν καὶ ἐκ παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Τοιοῦτοι ἦσαν καὶ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη οἱ Πελασγοί.

Ἀπερχόμενοι δὲ καὶ ἐγκαταλείποντες τὴν Ἑλλάδα, τίνα ἵχνη πολιτισμοῦ ἄφησαν εἰς αὐτήν; — Ὅποια συνήθως ἄφιναν καὶ περὶ τὸν μεσαιῶνα τὰ πλανώμενα ἄγρια ἢ βάρβαρα Σκανδιναυικὰ στίφη εἰς τὰς χώρας ἐξ ὧν διήρχοντο· ἀντὶ σημείων ἀναμορφωτικῶν, ἵχνη θλιβερῶν ἀναμνήσεων, ἢ κατὰ τὸν Εὐριπίδην,

« ἀντὶ φιλότατης μορφῆς
 » Σποδὸν τε καὶ σκιὰν ἀνωφελῆ. »

Ἐκτός ἂν θεωρήσωμεν ὡς ἐκπολιτιστικὰ σπέρματα τὰ ὄργια τῶν Καθεύρων, τὰ ὀρθὰ αἰδοῖα τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τὰς ἐν Δωδώνῃ θυσίας ἀνωνύμων θεῶν. Πλὴν τοιοῦτου ἢ παρομοίου εἶδους σπέρματα οὐ μόνον ἀπαντῶνται εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ πρωτογενῆ καὶ ἀπολίτευτα

ἔθνη, εἰς τὰ ὅποια συμπεριλαμβάνεται βεβαίως ἐν τῇ ἀρτιγενήσει του καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ἀλλ' ἤθελον καὶ ἄλλως ὁμοιάζει μὲ σταγῶνας ὕδατος πεσοῦσας ἐντὸς ἀπεράντου Ὀκεανοῦ, αἵτινες οὔτε τὸν ὄγκον τούτου αὐξάνουν, οὔτε ἵχνη ἐπ' αὐτοῦ ἐντυπώνουν. Πᾶσα ἐτέρα ἐπὶ τοῦ προκειμένου δοξασία εἶναι πλάνη καὶ μῦθος, ἢ πρόληψις τυφλῶς καὶ ἄνευ ἐρεύνης διαδεχομένη.

Μετὰ τοὺς Πελασγούς ἐπονται αἱ γνωσταί, καὶ κατὰ τινὰς ἀμφίβολοι, ἐξ Αἰγύπτου, Φοινίκης καὶ Φρυγίας μεταναστεύσεις, διότι ἐκ τῶν ἄλλων Ἀνατολικῶν ἐθνῶν τοιαύτας δὲν γνωρίζομεν, ἐκτός τῆς μεταγενεστέρας εἰσβολῆς τῶν Περσῶν, ἐξ ἧς ἡ Ἑλλάς ἀπήλαυσε, καὶ εἰς ἣν θριαμβευτικῶς ἀνταπέδωκε πῦρ καὶ σίδηρον. Πρώτη λοιπὸν ἐκ τῶν εἰρημένων μεταναστεύσεων ἐχρημάτισεν ἡ ἐξ Αἰγύπτου τοῦ Κέκροπος καταπλεύσαντος ἐν τῇ Ἀττικῇ· δευτέρα ἡ ἐκ Φοινίκης τοῦ Κάδμου, ἀφιχθέντος ἐν τῇ Βοιωτίᾳ· τρίτη ἡ ἐξ Αἰγύπτου ἐπίσης τοῦ Δαναοῦ, ἀποβιβάσθέντος ἐν τῇ Ἀργεῖᾳ χώρᾳ· καὶ τετάρτη ἡ ἐκ Φρυγίας τοῦ Πέλοπος, ἐγκατασταθέντος ἐν τῇ Ἠλείᾳ. Ἀπασαὶ δὲ ἐξετελέσθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς 15ης καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 16ης ἑκατονταετιρίδος πρὶν Χριστοῦ. Ἄς ἐξετάσωμεν ὁμοῦ τὰς δύο Αἰγυπτιακὰς μεταναστεύσεις, καὶ πρώτην τὴν τοῦ Κέκροπος.

Ἐὰν καὶ ἡμεῖς ἐπαναλάβωμεν ἀπλῶς καὶ ἄνευ τινός κριτικῆς ἐρεύνης, ὅ,τι καὶ ἕτεροι παρὰ τῶν προκατόχων των ἐπανέλαβον περὶ τῆς καταστάσεως τῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἀφίξεως τοῦ Κέκροπος, ὀφείλομεν ἐξ ἅπαντος νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἡ κατάστασις αὐτῶν ἦτον ὅλως βάρβαρος καὶ ἄγρια, καὶ ὅτι ζῶντες διεσπαρμένοι εἰς τὰ δάση δίκην κτη-

νῶν καὶ τρεφόμενοι ὑπὸ τῶν ἀγρίων καρπῶν τῆς φύσεως, ἐξημερώθησαν καὶ συνήλθον εἰς κοινωνικὸν βίον ὑπὸ τῶν προτροπῶν καὶ τῶν ἐκπολιτιστικῶν μέσων τοῦ θεσμοφόρου Κέκροπος. Πλὴν τὸ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ πρῶτοι τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος κάτοικοι ὑπῆρξαν ποτε βάρβαροι καὶ βαλανοφάγοι, ἢ τοιοῦτοι ὅποιοι καὶ οἱ πρῶτοι κάτοικοι ἄλλων ἤδη πεπολιτισμένων ἐθνῶν, τοῦτο οὐδόλως ἤθελεν εἶσθε παράλογον ἢ ἐναντίον τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, διότι πάντα τὰ πρωτογενῆ ἔθνη διήλθον κατὰ μᾶλλον ἢ ἥττον νηπιώδη τινὰ καὶ ἀγρίαν κατάστασιν. Ὅτι ὁμως ἀμφισβητοῦμεν καὶ ὅλως μάλιστα ἀποκρούομεν εἶναι, ὅτι ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ Κέκροπος οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἦσαν, καὶ ὅποιοι ὑπὸ τῆς ἤδη ἐπικρατούσης κοινῆς καὶ πεπλανημένης προλήψεως πιστεύονται, ἦτοι κτηνόβοι καὶ βαλανοφάγοι.

Καὶ τῶνόντι. Ὁ Κέκρωψ ἀφίχθη εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ 200 σχεδὸν ἔτη ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Πελασγῶν. Ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἐποχῇ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι ἐβασιλεύοντο ὑπὸ τοῦ Κραναοῦ, ἐξ οὗ ὠνομάζοντο καὶ Κραναοὶ, καὶ ἀκολούθως Πελασγοὶ ἐκ τῶν Πελασγῶν, ὡς ἀποφαίνεται ὁ Ἡρόδοτος, « Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοὶ, ὠνομαζόμενοι Κραναοὶ, » ὀφείλομεν ἐξ ἀνάγκης νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἔζων βίον κοινωνικὸν καὶ ὅτι κατεῖχον βαθμὸν τινα πολιτισμοῦ, καθόσον μάλιστα παρεδέξαντο καὶ τὰ ὄργανα, καὶ τὸ Δωδωναῖον χρηστήριον καὶ τὴν μορφὴν τοῦ Ἑρμοῦ τῶν Πελασγῶν, καὶ καθόσον οὗτοι ἰδρύσαντο τεῖχος εἰς τὸ ἄστυ, τὸ ὅποιον ἀποδεικνύει τὴν ἐντὸς πόλεων κοινὴν συμβίωσιν τῶν κατοίκων καὶ γινώσιν τινα τεχνῶν. Ἐκ δὲ τῆς ἐποχῆς ταύτης τῶν Πελασγῶν

μέχρι τοῦ Κέκροπος, δὲν θὰ ἀναγνωρίσωμεν προσέτι καί τινα πρόδον εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν Ἑλλήνων; Καὶ διατί ὄχι; — Ἐὰν δὲ ἐκ τῶν ὑστέρων καταπληκτικῶν ἔργων των δὲν θελήσωμεν νὰ τὴν συμπεράνωμεν, ὀφείλομεν τοῦλάχιστον ἐκ τῆς ἐξώσεως, ἢ ἔστω καὶ τῆς συγχωνεύσεως τῶν Πελασγῶν, ἀδιστακτικῶς νὰ τὴν ὁμολογήσωμεν, διότι οὗτοι δὲν ἤθελον ἐκλείψει ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἂν δὲν ὑπέκυπτον εἰς ἀνώτερον καὶ προοδευτικώτερον ἀπὸ τὸν ἰδικόν των πολιτισμὸν.

Πλὴν ὁ πολιτισμὸς οὗτος ἐπιβεβαιοῦται καὶ ὑπὸ ἑτέρων μαρτυριῶν καὶ γεγονότων, προγενεστέρων καὶ συγχρόνων τοῦ Κέκροπος. Ἡ σύστασις τοῦ συμβουλίου τῶν Ἀμφικτυόνων, ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀποδίδεται εἰς τὸν Ἀκρίσιον, μεταγενέστερον τοῦ Κέκροπος, εἶναι ὁμως πολὺ ἀρχαιότερα, διότι κατὰ τὰ χρονικὰ τῆς Πάρου ἀνέρχεται εἰς τὴν 16^{ην} ἑκατονταετηρίδα π. χ. ἦτοι εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν, ἢ τοῦλάχιστον σύγχρονον τῆς τοῦ Κέκροπος, ὡς ἦτο καὶ ὁ ἰδρυτὴς αὐτοῦ καὶ υἱὸς τοῦ Δευκαλίωνος Ἀμφικτύων. Εἰς τὸ Συμβούλιον λοιπὸν τοῦτο, τὸ σύγχρονον ἔστω τοῦ Κέκροπος, συνέδρευον οἱ ἀντιπρόσωποι δώδεκα Ἑλληνικῶν πόλεων, οἵτινες δὲν πιστεύομεν νὰ ἦσαν καὶ αὐτοὶ βαλανοφάγοι.

Ὅταν ὁ Κέκρωψ ἀφίχθη εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν ἤδη κατηρτισμένοι εἰς συνοικίας εἰς διάφορα μέρη τῆς χώρας, ὅθεν καὶ ἐκ τῆς θέσεως, ἢ καὶ ἐκ τῶν προτέρων ὀνομάτων τῆς Ἀττικῆς, εἶχον λάβει καὶ τὴν ἐπωνυμίαν αἱ τέσσαρες τότε φυλαὶ, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ Εὐστάθιος εἰς τὰ πρὸς Διονύσιον τὸν Περιηγητὴν σχόλιά του, διότι ἄλλη μὲν ἐκαλεῖτο Παραλία, ἄλλη δὲ Ἀκταία, καὶ ἑτέρα κατὰ τὸν

Σουίδαν Κεκροπίς ἀπὸ τοῦ Κέκροπος, ἐξ ἧς ἴσως καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ἐπεκτείνει εἰς ὅλους τοὺς Ἀθηναίους τὸ ὄνομα, διότι λέγει ὅτι οἱ πρότερον Κραναοὶ καὶ Πελασγοὶ, ὠνομάσθησαν Κεκροπίδαι, καὶ ἀκολούθως Ἀθηναῖοι καὶ Ἴωνες. « Ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέως » ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέως » τὴν ἀρχὴν Ἀθηναῖοι μετουνομάσθησαν . . . ἀπὸ Ἴωνος δὲ Ἴωνες. » Ἐκ τῶν μαρτυριῶν λοιπὸν καὶ τῶν γεγονότων τούτων, καθίσταται πρόδηλον, ὅτι οὔτε οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς, οὔτε οἱ λοιποὶ Ἕλληνες ἦσαν ἐπὶ Κέκροπος ἄγριοι καὶ κτηνόβιοι, ὡς ἡ κοινὴ καὶ πεπλανημένη πρόληψις, καὶ ἰδίως οἱ Δυτικοὶ συγγραφεῖς καταφάσκουσιν. Ἀλλὰ τίνα τέλος, ἐρωτῶμεν, σπέρματα πολιτισμοῦ εἰσήγαγεν ὁ Κέκροψ ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἣτις εἶχε βεβαίως πολιτισμὸν τινα, καίτοι περιωρισμένον ὡς ἐκ τῆς ἱερογλυφικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐπικρατούσης ἱερατικῆς τάξεως;

Ἐὰν ἀκούσωμεν καὶ ἐνταῦθα τὴν ἐσφαλμένην κοινήν πρόληψιν, θέλομεν ἐπαναλάβει, ὅτι ὁ Κέκροψ μετήνεγκεν ὡς θεσμοφόρος εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸν νόμιμον γάμον, ἐδίδαξε τὴν γεωργίαν, ἐσύστησε πόλεις καὶ κόμας, καὶ ἔδωκε νέαν μορφήν εἰς ἅπασαν τὴν χώραν. Πλὴν πάντα ταῦτα ἄρδην ἀνασκευάζονται ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν, διότι καὶ πρὶν τοῦ Κέκροπος ὑπῆρχον ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ βασιλεῖς, καὶ πόλεις, καὶ κῶμαι, αἵτινες ἀναμφιλέκτως καταδεικνύουν τὸν κοινωνικὸν βίον τῶν κατοίκων· βίος δὲ κοινωνικὸς ἄνευ νομίμου γάμου, ἦτοι ἰδίας συζύγου, βιομηχανίας τινός, καὶ θρησκείας, δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ. Ἐνεκα τούτου ἴσως μάλιστα ἐσώζετο καὶ παράδοσις, ἣν ἀναφέρει ὁ μνησθεὶς Εὐστάθιος ὅτι, « ὁ Κέκροψ ἐλθὼν εἰς Ἑλλάδα καὶ

» τὸν βάρβαρον Αἰγυπτιασμὸν ἀφείς, χρηστοὺς ἀνελάβετο τρόπους πολιτικούς. » Ὡστε λοιπὸν ἀντὶ νὰ ἐκπολιτίσῃ, ἐπολιτίσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλως τε καὶ αἱ πρῶται γνώσεις τῆς γεωργίας ἀποδίδονται εἰς τὴν Δήμητρα καὶ τὸν υἱὸν τοῦ αὐτόχθονος Κελεοῦ Τριπτόλεμον· τὰ δὲ ὀνόματα τῶν Θεῶν, ἐκτὸς ὀλίγων, εἶναι ὅλα ἴδια τῆς Ἑλληνικῆς χώρας, διότι ἂν καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, κατέφασκον ὅτι ἐξ αὐτῶν μετηνέχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ ἴδιος ὁμοῦς ἱστορικὸς, ἀναγνωρίζει ἐφευρετὰς τῆς Θεογονίας καὶ ἐπωνυμίας τῶν Θεῶν τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον. » Ἡσίοδον γὰρ » καὶ Ὅμηρον ἠλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεῦ » πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι· οὔτοι δὲ » εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίαν Ἑλλησι, καὶ τοῖσι » θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δῶντες, καὶ τιμὰς τε καὶ » τέχνας διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημήναντες » Ὡστε δυνάμεθα μὲν νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ὁ Κέκροψ ὡς ἐξερχόμενος ἀπὸ χώραν ἔχουσάν τινα πολιτισμὸν, καὶ βασιλεύσας, ἔστω, ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς, ἐπήνεγκεν ἴσως καὶ τινὰς μεταβολὰς, οὐχὶ ὁμοῦς ὅτι ἐξήγαγε καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἐξ ἀγρίας καὶ κτηνοβίου καταστάσεως, καὶ ὅτι μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὰ πρῶτα σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ· τοῦτο ὡς ἀπεδείξαμεν εἶναι καθαρὰ πλάνη, καὶ πρόληψις ὅπως σαθρὰ καὶ ἀνυπόστατος.

Ὁ δὲ ἕτερος ἐξ Αἰγύπτου μετανάστης Δαναός, ὅστις εἴτε καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Αἰγύπτου, εἴτε ὡς ἔλκον τὸ γένος ἐκ τῆς Ἰοῦς, πρὸς ἀνάκτησιν ἀξιουμένης προγονικῆς κληρονομίας, κατήχθη εἰς τὸ Ἄργος, εὗρεν ἐπίσης χώραν καὶ πόλιν καλῶς κατηρτισμένας, καὶ εἰς τινα βαθμὸν πολιτι-

σμοῦ προηγμένας, διότι ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῆς Ἰοῦς Ἰνάχου πρώτου βασιλέως τοῦ Ἄργους μέχρι τοῦ Γελάνορος, τὸν ὁποῖον διεδέξατο ὁ Δαναὸς, παρήλθον ἐπέκεινα τῶν ἐξ διαδόχων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἡ Ἄργεῖα χώρα εἶχεν ἀρκούντως ἀναπτυχθῆ. Ὡστε ὁ Δαναὸς παρέλαβεν αὐτὴν ἐξημερωμένην, καὶ ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς εἰς πολιτισμὸν τινα προωδευμένην. Ἄλλοτε δὲ δὲν γνωρίζομεν νὰ εἰσήγαγεν ἐκεῖ ἀπὸ τῆν τῆς Δήμητρος ἑορτὴν τῶν Θεσμοφορίων, ἣν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐδίδαξαν αἱ θυγατέρες αὐτοῦ εἰς τὰς Ἄργείας, καὶ τότε καλουμένας Πελασγιώτιδας, γυναῖκας. « Αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν, αἱ τὴν » τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. » Ἴδου λοιπὸν καὶ τοῦ Δαναοῦ ὄλος ὁ ἐν Ἄργει εἰσαχθεὶς πλειότερος πολιτισμὸς. Ἄς διαλάβωμεν τώρα καὶ περὶ τοῦ ἐκ Φρυγίας μετανάστου Πέλοπος.

Οὗτος νομίζομεν ὅτι πλειότερον μάλλον ἔμαθε, παρ' ὅ,τι εἰσήγαγεν ἐν τῇ Ἠλείᾳ χώρα, διότι ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι τότε ἡ Φρυγία εἶχε τινα πολιτισμὸν, δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι καὶ ἡ Ἠλεία εἶχεν, ἂν οὐχὶ ἀνώτερον, τοῦλάχιστον ἴσον, καθότι ἐβασίλευεν ἐν τῇ πόλει αὐτῆς Ἡλίδι ἢ κατ' ἄλλους Πίσῃ, ὁ Οἰνόμαος, ὅστις ἔχων μονογενῆ θυγατέρα, τὴν Ἰπποδάμειαν, εἶχε θέσει ὡς ἄθλον αὐτὴν καὶ τὸ βασίλειόν του, εἰς ὃν τινα ἤθελε τὸν νικήσει εἰς διφρηλατικὸν ἀπὸ τῆς Ἡλίδος μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ ἀγῶνα. Ἐκ πολλῶν δὲ ἠττηθέντων, μόνος ὁ Πέλοψ διαφθείρας τὸν ἡνίοχον τοῦ Οἰνομάου Μυρτίλον, ἐπέτυχεν ν' ἀναδειχθῆ νικητῆς, καὶ νυμφευθεὶς τὴν Ἰπποδάμειαν, νὰ διαδεχθῆ καὶ τὸν Οἰνόμαον εἰς τὴν βασιλείαν. Ἐκτοτε καὶ ἅπαντα ἡ Χερσονήσος, καλουμένη

πρότερον Ἄπια, μετωνομάσθη ἐξ αὐτοῦ Πελοπόννησος. Ὁ Πέλοψ λοιπὸν κατελθὼν εἰς τὴν Ἠλείαν, δὲν εὔρεν ἀγρίαν χώραν καὶ ἀγρίους κατοίκους, τοὺς ὁποίους μετήγαγεν εἰς πολιτισμὸν, ἀλλ' εὔρε καὶ ἐνταῦθα βασιλέα, καὶ πόλεις, καὶ δίφρους, καὶ ἀγῶνας καὶ ὁδοὺς πρὸς ἀμαξηλασίαν, ἅτινα ἅπαντα σαφῶς καταμαρτυροῦν προὔπαρχοντα καὶ ἀνολόγως προωδευμένον πολιτισμὸν. Ἴσως καὶ ὁ μετανάστης οὗτος προσέθηκε καὶ τὰ ἰδικὰ του κεφάλαια, πλὴν δὲν μετήνεγκε βεβαίως καὶ τὰς πρώτας γνώσεις τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἄς διεξέλθωμεν τέλος καὶ τὴν ἐκ Φοινίκης μετανάστευσιν τοῦ Κάδμου. Οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀγήνορος, τοῦ ὁποίου ἡ χώρα ὡς βασιλευομένη καὶ εἰς πόλεμον διατελοῦσα μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Κρήτης Ταύρου, κατεῖχε βεβαίως καὶ βαθμὸν τινα πολιτισμοῦ. Ὁ Κάδμος ὁμῶς ἀναχωρῶν ἐξ αὐτῆς, δὲν κατήρχετο ὡς μετανάστης καὶ ἀποικὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ πρὸς ζήτησιν τῆς ἀδελφῆς του Εὐρώπης ἣν εἶχεν αἰχμαλωτίσει καὶ μεταφέρει εἰς Κρήτην ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Ταῦρος. « Ἀγήνορος δὲ ἡ Εὐρώπη » θυγάτηρ, λέγει ὁ Εὐστάθιος εἰς τὰ σχόλια τοῦ Διονυσίου, ἣν ὁ τῆς Κρήτης βασιλεὺς Ταῦρος ἐληίσασατο, ναυμαχίᾳ τὴν Τύρον ἐλών. » Καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ἐπίσης εἰς τὸ 1^{ον} βιβλίον τῶν ἱστοριῶν του. « Ἑλλήνων τινὰς φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον » προσχόντας, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα » Εὐρώπην· εἶψαν δ' ἂν οὗτοι Κρήτες. » Λοιπὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κάδμου ὑπῆρχε συστημένον βασίλειον καὶ ἐν Κρήτῃ, τὸ ὁποῖον εἶχε καὶ στόλον καταπλεύσαντα εἰς τὴν Φοινίκην καὶ ἐκπορθήσαντα τὴν Τύρον· ἦτο δηλ. εἰς ἰσόβαθμον τοῦλάχιστον μὲ ταύ-